

สัญญาความจำ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ธรรมะปฏิบัติเกิดจากประสบการณ์โดยตรง ธรรมะปฏิบัติไม่เหมือนธรรมะภาคปริยัติ ธรรมะปฏิบัติอาศัยความประสบการณ์ตรงอันนั้นออกมาเป็นธรรม ธรรมะปริยัติ ความศึกษาเล่าเรียนมาก็เป็นสัญญาความจำได้หมายรู้ สัญญาความจำได้หมายรู้ออกไปตามสัญญานั้น สัญญานั้นมีขอบเขต ขอบเขตของสัญญามันจำได้หมายรู้มันก็เป็นไปตามสัญญานั้น แล้วมันรู้ทันกัน ความรู้ทันกันอันนี้เป็นสัญญา

แต่ภาคปฏิบัติ ถ้าใครรู้ทันกันคนเป็นพระอริยบุคคลทั้งหมดนะ ถ้ารู้ทันกัน รู้ทันได้ ไม่ใช่รู้ทันไม่ได้ ถ้ารู้ทันจะเป็นประโยชน์กับภาคปฏิบัติมากเลย เพราะการรู้ทันคือการรู้ทันกิเลส ถ้าการรู้ทันกิเลสของตัวเอง นั่นคือการรู้ทันสัญญาอารมณ์ความจำได้หมายรู้ สัญญาอารมณ์ในหัวใจนี้สำคัญมากที่สุดเลย มันปกปิดอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกทั้งหมด

แล้วการแสดงธรรมโดยสัญญามันก็เป็นการจำได้หมายรู้เอาสัญญานั้นมาแสดง สัญญานั้นก็เป็นอย่างนั้น แม้แต่เราพูดอยู่นี้เขาก็ว่าเป็นสัญญา เขาว่าเป็นสัญญาเพราะอะไร เพราะมันต้องอาศัยสัญญาเหมือนกัน อาศัยสัญญาเป็นส่วนหนึ่ง

เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ นี่เป็นมนุษย์ สมบัตินี้ประเสริฐสุด เราสร้างบุญกุศลมาประเสริฐมากถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ ถ้าเราไม่ได้สร้างบุญกุศลมาขนาดนี้ เราเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดในนรกอเวจี เกิดในเปรตในผี เกิดได้หมดนะ แต่ใจนี้ต้องเกิดโดยธรรมชาติของมัน มันไม่มีที่สิ้นสุด มันไม่มีต้นไม่มีปลาย

แต่เพราะบุญกุศลของเรา ทำให้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราเกิดเป็นมนุษย์เพราะบุญกุศลพาเกิด
เกิดมาแล้วมีธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ ธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ นี่เป็นสมมุติ สมมุติเพราะอะไร เพราะมันเกิดมาชั่ว
อายุขัยของเราเท่านั้นเอง ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ จะอยู่กับเราชั่วอายุขัยของเราเท่านั้น หมดจากอายุขัย
ของเรา เราตายไป ธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ “ธาตุ ๔” ต้องทิ้งไว้กับโลกนี้ “ขันธ์ ๕” กับหัวใจไปด้วยกัน
แล้วไปด้วยกัน เพราะมันจำได้หมายรู้ไป บุญกุศลนั้นตามหัวใจนั้นไป

หัวใจนั้นจะไปเกิดตกในที่ไหนต่อไป ไปเกิดในเทวดาก็มีขันธ์ ๔ ไปเกิดในพรหมก็มีขันธ์
๑ ขันธ์นี้ถึงไม่จำเพาะเจาะจงว่าจะมีกับเราตลอดไป ถ้ามีกับเราตลอดไป เราก็ต้องเป็นอย่างนี้
ตลอดไป แต่มันไม่เป็นอย่างนี้ตลอดไป เราเวียนตายเวียนเกิดไปตามกระแสของกรรม กระแสของ
กรรมพัดไปให้จิตดวงนี้ไป จิตดวงนี้ถึงว่าไม่มีต้นไม่มีปลาย จิตดวงนี้ไม่มีต้นไม่มีปลาย

แต่เกิดในปัจจุบันนี้ เราได้ธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ มานี้เพราะเราได้สร้างบุญกุศลมา บุญกุศลนี้เกิด
มาพร้อม ธาตุ ๔ กับขันธ์ ๕ มันเป็นอุปกรณ์ที่จะมาประพาศปฏิบัติ การศึกษาการทำงานเขาต้อง
หาอุปกรณ์กัน กว่าจะได้อุปกรณ์มา เราจะซื้อข้าวซื้อของเราต้องหาเงินมาก่อน มีเงินแล้วเราถึงจะ
ได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่เราพอใจมา การแสวงหาเงินมานั้นก็เป็นความทุกข์อันหนึ่ง ความทุกข์อันหนึ่ง
แต่เราพอใจ เราไม่เห็นความทุกข์อันนั้น

มันเป็นการแสวงหา เพราะความตั้งใจความจงใจ เราต้องการแสวงหามา มันเป็นค้นหา
ความทะยานอยากปกคลุมไว้ ค้นหาความทะยานอยากคือกิเลสนี้เท่านั้นที่ปกคลุมหัวใจไว้ทั้งหมด
เลย แล้วหัวใจนี้ก็ไม่รู้ตามนั้น

“ไม่รู้” ไม่รู้เพราะอะไร เพราะว่ามันมีวิชาปกคลุมหัวใจอยู่ ค้นหาความทะยานอยากก็
ปกคลุมหัวใจอยู่ แต่การแสวงหาไปนั้น เพราะเป็นการไม่รู้ว่สิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับชีวิตเรา สิ่ง
นั้นเป็นประโยชน์กับชีวิต ชีวิตนี้จะอาศัยสิ่งนั้น อาศัยสิ่งนั้นเป็นปัจจัยเครื่องอยู่อาศัย เป็น
ธรรมชาติของมัน

ธรรมชาติของสัตว์โลกเรานี้ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัยนี้เป็นธรรมชาติที่เราต้องอยู่อาศัยไป
เป็นปัจจัย ๔ การดำรงชีวิตอยู่ แต่ค้นหาความทะยานอยากนั้นเป็นกิเลส ค้นหาความทะยานอยาก
นั้นมันสะสม คนๆ หนึ่งสะสมไว้เท่ากับโลกธาตุนี้ยังไม่มีที่เก็บถ้ามันร่ำรวมหาศาลขนาดนั้น
แล้วมันใช้สอยตามนั้นไหม มันไม่ได้ใช้สอยตามที่ว่ามันแสวงหามาเลย เพราะมันแสวงหาเกิน
นี้ค้นหาความทะยานอยาก

แต่ถ้าเป็นคนมีบุญคุณกุศลมาเกิด เขจะมีมาขนาดไหน เขาตั้งโรงงาน เขาทำบุญกุศลของเขา สมบัติของเขาเป็นประโยชน์ของเขาถ้าจิตดวงนั้นเป็นจิตที่ดวงนั้นดี จิตดวงนั้นจะดีได้เพราะศีลธรรม ศีลธรรมเรามีอยู่ เราแสวงหาศีลธรรมกัน ศีลธรรมนี้เข้ามาเพื่อเป็นกรอบของใจ ศีลธรรมนี้เข้าได้กับขันธ ๕ ขันธ ๕ ศีลธรรมนี้เข้ากันมันก็จรโลงให้ขันธ ๕ นี้คัดคน คัดคนให้อยู่ในกรอบ ถ้าอยู่ในกรอบเราก็สร้างบุญกุศลของเราไป สร้างบุญกุศลของเราแล้วเราจะมีความสุขความเจริญต่อไปในโลกนี้

แต่เราไม่ปรารถนาอย่างนั้นเพราะอะไร เพราะเราเกิดมาเรามีบุญกุศล บุญกุศลพาให้เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนใจ สอนเรื่องจรโลงหัวใจของสัตว์โลก หัวใจของสัตว์โลกมันต้องจับใส่ไป ทุกข์ของการเกิดและการตายนี้เป็นทุกข์อย่างมหันต์ที่สุด ทุกข์ใดๆ ในโลกนี้ไม่เท่ากับทุกข์การเกิดและการตาย เพราะการเกิดและการตายนั่นสะสมทุกข์ อย่างเข้าไปในหัวใจดวงนั้น

ถ้าไม่มีการเกิดขึ้นมา เห็นไหม เราไม่มี เรากลัวการตายกัน แต่ผู้ประพฤติปฏิบัติเขากลัวการเกิดกัน เพราะการเกิดมามันบุญกุศลพาเกิดมา เรามีธาตุ ๔ และขันธ ๕ ที่จะมาประพฤติปฏิบัติ เราเกิดมานี้บุญพาเกิด ฉะนั้นถึงพอใจในการเกิดนั้น แต่แล้วเราจะต้องตายแล้วไม่เกิดอีก

แต่นี้เราไปกลัวตาย กลัวเฉยๆ มันไม่มีคุณประโยชน์กับใจดวงนั้น กลัวแล้วมันเป็นความทุกข์ร้อนให้กับหัวใจดวงนั้นอีก ยิ่งกลัวเท่าไร กลัวก็เป็นอุปาทาน อุปาทานความยึดมั่นถือมั่น ดำรงชีวิตนั้นไปด้วยความลุ่มๆ ดอนๆ ชีวิตนั้นลุ่มๆ ดอนๆ ถ้ามันเพลอ มันมีความพลั้งเพลอไปกับโลกเขา มันก็พอใจสิ่งนั้นไป

สิ่งที่ความพลั้งเพลอไป การแสวงหาไป ตื่นกับเขาไป ตั้งแต่เยาว์วัย ตั้งแต่ยังหนุ่มสาวคิดว่ายังไม่ตาย เมื่อไรก็ได้ ยังใช้ชีวิตไปตามความพอใจของตัว ใช้ชีวิตอย่างนั้นไป จนถึงจุดหนึ่งพอใกล้แก่เฒ่าขึ้นมาจะเป็นจะตายไป มีสมบัติอะไรติดตัวไป นี่มันได้คิด พอได้คิดมามันก็จะทำอะไรได้ละ เพราะหัวใจนั้น หัวใจนั้นโดนหล่อหลอมไปด้วยอุปาทาน หล่อหลอมไปจนหัวใจนั้นเป็นผู้ป่วย หัวใจนั้นเป็นหัวใจป่วย หัวใจนั้นเป็นแบบเหมือนกับกระชังกันรั่ว สิ่งใดหัวใจถ้าได้ฝึกฝนมาอย่างใดแล้ว มันเก็บไว้ไม่ได้ หัวใจรั่วมันเก็บข้าวของเงินทองไว้ในหัวใจนั้นเก็บของได้ลำบาก

ความคัดคนก็เหมือนกัน ถ้าเราปล่อยจนมันเคยใจ ใจนี้เคยไปตามอำนาจของมัน มันจะไปตามอำนาจของมันขนาดไหนมันก็เป็นไปตามอำนาจของมัน มันเคยของมันเพราะอะไร เพราะเรา

ใช้ชีวิตอย่างนั้น แล้วถึงเวลาแล้วเราจะไปบังคับมัน บังคับให้อยู่อย่างนั้นมันก็ทำได้ยาก กับถ้าเราเริ่มต้นมา มีศีลมีธรรมมา เราบังคับตนมาตั้งแต่ต้น ถ้าเราบังคับตนมาตั้งแต่ต้น เราพยายามออกไปนี่ผู้ที่เห็นประโยชน์แก่ศาสนา ถ้าผู้ที่เห็นประโยชน์ในศาสนา ศาสนานั้นเป็นยารักษาโรค เป็นธรรมโอสถที่จะมารักษาใจนี้ ใจนี้จะมีเพื่อนคู่เคียงไป ใจนี้จะมีผู้ดำเนินไป

“ธรรมกับใจ” ธรรมกับใจ ธรรมเป็นความสุขความร่มเย็น ใจนี้ต้องการความร่มเย็น เราแสวงหาสิ่งใดๆ มา เราว่าจะเป็นความสุข มันไม่เคยสมปรารถนาหรอก ค้นหาความทะยานอยาก มาล้นฝั่งมาขนาดไหน หามาไม่เคยมีความพอกกับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นหาขนาดไหนก็เอาแต่ความเร่าร้อนมาให้กับใจดวงนั้น

เป็นไม่ได้เลยที่กิเลสจะเอาความสุขมาให้กับใจ เป็นไปไม่ได้เลย เอาแต่ความทุกข์มาให้กับใจ แล้วไม่รู้ด้วยนะ ไม่รู้นี่มันทุกข์ ๒ ชั้น ชั้นหนึ่งคือความไม่รู้ การแสวงหามาถือแสวงหาเปล่าทางโลกว่าแสวงมาไม่เปล่าได้ประโยชน์มา แต่ประโยชน์นั้นมา แสวงหามาเปล่าแล้วยังทำให้หัวใจนั้นร่ว หัวใจนั้นให้เคยใจอย่างนั้น ใจเคยใช้ชีวิตอย่างนั้น นี่แสวงหามาเปล่าแล้วยังให้โทษกับใจดวงนั้น

แต่ถ้ามีศีลธรรมมา แสวงหามาไม่เปล่า แสวงหามาแล้วเพื่อใจตัวเอง เพื่อหมู่มสัตว์เพื่ออะไร นี่เพื่อไปหมดเลย เพื่อเขาเพื่อเขา ความสะอาดอกของใจ ความตระหนี่มันออกไป ทาน ศีล ภาวนา เรามีทานกัน ถ้าเริ่มมีทาน ทานตั้งแต่ให้ของนอก นั้นนะถือเป็นการฝึกตน การฝึกตนฝึกจากตรงนั้น

ความตระหนี่ถี่เหนียวเรามองไม่เห็นหรือว่ามันตระหนี่ถี่เหนียวอย่างไร เราคิดอย่างไรนะ ถ้าเราคิด เราต้องเข้าข้างตัวเองโดยธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของสัตว์โลกทุกดวงใจเข้าข้างตัวเองว่าตัวเองนี่เป็นสิ่งที่ถูกหมด ตัวเองดีทั้งหมด มันถึงไม่เห็นสิ่งใด...มีคบอด มีคบอดเพราะว่าตัวตนมันปิดบังใจไว้

มีค ห่วงนี้มิดหมดเลย แล้วมีคไม่มีคธรรมชาติคนนะ คนตาบอดมันคลำช้าง คนตาบอดมันจินตนาการ ไม่เคยเห็นภาพสิ่งใดๆ เลย แล้วก็ว่าสิ่งนั้นถูกต้องตามความคิดของตัว มีคแปดด้านแปดทิศนะ แต่เวลาถ้ามันเปิดสว่างขึ้นมามันจะสลดใจมาก ใจดวงนั้นถ้าลองได้มีแสงสว่างแวบเข้าไปในหัวใจ มันจะบอกว่าทำไมใจมันมืดอย่างนั้น แล้วจะมาพ่วงโทษตัวเองนะ

ไม่ชอบคือว่าไม่พอใจ ไม่พอใจสิ่งใดๆ คือไม่พอใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอาพระสารีบุตรเอาน้ำของตัวมาบวช เอาตระกูลของพระสารีบุตรไปบวชมากเลย ไม่พอใจ ความไม่พอใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตอบ

“ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งใดๆ เธอก็ต้องไม่พอใจสิ่งที่เธอไม่พอใจนั้นด้วย สิ่งที่คุณไม่พอใจเขานั้นก็เป็นรูปอย่างหนึ่ง เป็นรูปที่จับต้องได้อย่างหนึ่ง”

ถึงรูปของจิตนี้ก็มี รูปของกายนี้เป็นรูปของกาย ธาตุ ๔ และขันธ ๕ รูปเป็นรูป รูปของจิตเป็นรูปของจิต รูปของกายเป็นรูปของกาย ถ้ารูปของกายนี้จับต้องได้ ถ้าจิตสงบนั้นพิจารณากาย ถ้าพิจารณากายนี้จะพิจารณาแยกแยะเรื่องของกาย ให้ทำความเข้าใจกับกาย อันนี้จะเป็นวิปัสสนา

แต่เนี่ยยังไม่เป็นวิปัสสนา นี่พูดถึงรูปเฉยๆ รูปของจิตก็เป็นเหมือนกัน รูปของจิตก็จับต้องได้ ถ้าจิตเราสงบ แต่ถ้าจิตเราไม่สงบมันเกิดขึ้นเป็นอารมณ์แล้วมันปั่นป่วนไป ความคิดเราไป เหมือนรูปของใจมันหมุนออกไปเป็นรูปของใจ แต่เราไม่เห็น ไม่เห็นเพราะอะไร เพราะมันรวมกันหมด

ขันธ ๕ รวมไปพร้อมกัน รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ต้องหมุนไปพร้อมกันถึงจะเป็นอารมณ์ความรู้สึกของเราขึ้นมาได้อันหนึ่ง อารมณ์สัญญาความจำได้หมายรู้มันแยกขึ้นมาก่อน พอแยกขึ้นมาก่อนมันเหมือนกับเราจุดไฟ ประกายไฟ เราจุดประกายไฟขึ้นมา แล้วประกายไฟขึ้นมาเราก็ไล่ไปด้วยน้ำมัน วิญญาณรับรู้เหมือนน้ำมัน พริบ! ไฟนั้นจะลุกขึ้นมาเลย เป็นประกายเฉยๆ แล้วน้ำมันราดเข้าไป พอราดเข้าไปนี้สังขารปรุงแต่ง

สังขารปรุงแต่ง ปรุงแต่งเพราะความรู้สึกนั้นเกิดขึ้น มันวูบขึ้นมาเป็นอารมณ์ความรู้สึกขึ้นมา เพราะวิญญาณรับรู้ สังขารปรุงแต่งไป ปรุงแต่งไป วิญญาณก็รับรู้ไปเรื่อย ไล่ไปเรื่อย ไฟจะลุกโชติช่วงขึ้นมาเลยนะ แล้วก็ไปสังขารปรุงแต่ง เวทนารับรู้ไป เวทนา สุข ความไม่พอใจ สิ่งที่เขาติเตียนสิ่งที่เขาว่า มันยิ่งจะเสริมเข้ามามาก นี่เวทนาให้ค่ามาก

วิญญาณก็รับรู้ด้วยน้ำมันที่สาครเข้าไป สาครเข้าไป สัญญาจำได้หมายรู้เมื่อนั้น เมื่อนั้น เมื่อนั้น เขาว่าเมื่อนั้น เมื่อวันนั้น สัญญาจะขึ้นมาเรื่อยๆ มันจะหมุนไปเป็นอารมณ์ อารมณ์ของใจ นี่รูปของจิต รูปของจิตจะหมุนไปเพราะในขันธ ๕ มันทำงานครบรอบของมัน คือขันธ ๕ รวมตัวเป็นอารมณ์ความรู้สึกไป นั่นเป็นรูปของจิต

เวทนาละ เวทนาของกาย เรานั่งอยู่เฉยๆ นี่เวทนาของกาย เจ็บปวดแสบร้อนนี่เรื่องของกาย มันจะมีเวทนาเกิดขึ้น เรารู้ว่าเวทนามันก็เป็นสักแต่ว่าเวทนา เวทนาเป็นเวทนาเรารู้ด้วย ถ้าเวทนาถ้าจิตมันไม่รับรู้ เวทนา เห็นไหม วิญญาณไม่รับรู้เวทนา จิตมันไม่หลงไปกับเวทนานั้น เวทนานั้นมันสักแต่ว่าเวทนา มันไม่รู้เรื่องหรอก มันเวทนา คนนั่งอยู่ ๗ วัน ๘ วัน ศพมันนอนตายอยู่ในโลงนี้มันไม่รู้เรื่องใดๆ เลย แต่มันรู้เรื่องเพราะว่าจิตมันเข้าไปรับรู้ นี่ชั้น ๕ มันไปวงรอบของมัน

แต่มันเด่นในอะไรล่ะ? มันเด่นในรูป เเด่นในเวทนา แต่ชั้น ๕ นี่ไปพร้อมกัน ในสัญญา แล้วแต่สัญญาจะจับได้นะ เเด่นในสัญญา เเด่นในสังขารปรุงแต่ง ถ้าจิตมันจับต้องได้ อยู่ที่จิตตินิสัยของหัวใจนั้น จับดวงใดดวงหนึ่งขึ้นมา สิ่งนี้จับได้มันจะจับตัวของการวิปัสสนาได้ จับงานชอบได้

ถ้าจับสิ่งนี้ได้ สิ่งนี้กวนใจมาก เหมือนกับสัญญาที่ว่าไฟราดเข้าไป ประกายจุดไฟขึ้น น้ำมันราดลงไป น้ำมันราดลงไป มันจะหมุนไปอยู่อย่างนี้ นี่ก็ชั้น ๕ ชั้น ๕ แล้วสิ่งที่จำได้ หมายถึงคือสัญญา สัญญาเราศึกษามา

“ศาสนวัตถุ” เราก็คิดว่าสัญญาความจำได้หมายรู้ คนที่ว่ายหาบๆ เด็กๆ หรือว่าคนที่เข้าวัดใหม่ๆ ถ้าเจอวิหารเจอบอสต์ ศาสนวัตถุนั้นก็ตัวศาสนา คือวัดวาอาราม ถ้าเป็นศาสนวัตถุขึ้นมาตัวนั้นคือตัวศาสนา มันหาบขนาดนั้นนะ

“ศาสนธรรม” ศาสนธรรมคือคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรากราบพระกัน พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ พระธรรมคือคำสั่งสอน คือศาสนธรรม คือตัวธรรม ตัวธรรมที่เราศึกษาเข้าไป ตัวบัญญัติที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ นี่ก็ศาสนธรรม บัญญัติให้เราศึกษาธรรมนี้เข้ามาเพื่อจะชำระความคิดของโลก สมมุติโลกอยู่ในโลกหัวใจ

“ศาสนบุคคล” ครูบาอาจารย์ที่จะสั่งสอนเรา “ศาสนบุคคล” ถ้าบุคคลคนนั้น ศาสนบุคคล ครูบาอาจารย์ของเราปฏิบัติธรรมมาสมควรแก่ธรรม เห็นธรรมรู้ธรรม เอาเกร็ดใจ เกร็ดคือการรู้ในธรรมนั้นมาสอนเรา

ถ้าเป็นศาสนะเป็นสัญญา เป็นการใช้สัญญา สัญญานี้มันมีอยู่ ถ้าจะบอกว่าไม่เป็นสัญญา อารมณ์เลย มันเป็นไปได้ มันต้องอาศัยสัญญา สัญญาคือการถือกัน สัญญานี้ถือออกมา จำสัญญามาแล้วเป็นสมมุติถือกันออกไป อาศัยสัญญานี้ถือเพื่อความหยั่งรู้

ครูบาอาจารย์ก็เทศน์ตามสัญญา คือสุดมยปัญญาที่ศึกษามาจากพระไตรปิฎก ศึกษาจากครูบาอาจารย์ แล้วศึกษามาจนเข้าไปประสบตามความเป็นจริงในศาสนบุคคลนั้น เกร็ดของบุคคลนั้น เกร็ดในการที่แยกออกไป ทะลุออกไปจากขั้น ๕ นั้นนะ ถ้าในการทะลุออกไปจากขั้น ๕ วิธีการที่จะทำให้ใจนี้หลุดออกไป วิธีการอันนี้สำคัญมาก เพราะเป็นสมบัติส่วนตัว

ผู้ที่ไม่เคยพบสิ่งนี้จะรู้ไม่ได้เลย จะเป็นสัญญานี้เป็นสัญญาเหมือนทหาร ทหารถ้าจะออกฝึกยุทธวิธี ออกฝึกซ้อมรบ เขาจะสร้างข้าศึกสมมุติขึ้นมา สร้างสถานการณ์ขึ้นมาเพื่อจะออกไปซ้อมรบ อันนี้ก็เหมือนกัน หัวใจถ้าเราศึกษาขึ้นมา มันก็สร้างสถานการณ์ขึ้นมา นี่เป็นสุดมยปัญญา สุดมยปัญญาเราสร้างสถานการณ์ขึ้นมา สร้างขึ้นมาเพราะใจมันก็เทียบค่า

เราอ่านไปนี่สุดมยปัญญาทั้งหมดเลย ออกไปฝึกศึกษาจนเข้าใจตามหลักความจริง ออกสนามรบนะ ออกสนามรบไม่เคยชนะเลยนะ ออกสนามรบแพ้มาตลอด แพ้มาตลอด เราประพฤติปฏิบัติ เราเริ่มกระทำขึ้นมาเราก็ไม่เคยประสบความสำเร็จเลย แพ้มาตลอดแพ้มาตลอด นี่มันก็เป็นประสบการณ์ของการแพ้

ประสบการณ์ของการแพ้ เกร็ดนั้นก็เกร็ดของผู้แพ้ เกร็ดของผู้แพ้ วิธีการหลบว่าแพ้จะหลบอย่างไรเพื่อจะไม่ให้เสียแต้ม ไม่ให้เสียเวลาโดนเขาจับไปเป็นผู้แพ้ ไม่เคยชนะ จนกว่ารบแล้วชนะ ประสบการณ์ของการชนะ นี่คำว่า “เกร็ด” เป็นของเล็กน้อยนะ เป็นของที่ว่าไม่มี ความสำคัญเพราะเป็นเกร็ด ต้องแก่นสารถึงจะเป็นความจริง

เกร็ดอันนี้เป็นวิธีการของแต่ละบุคคล ศาสนบุคคลที่สามารถชำระล้างออกไป จะมีเกร็ดตรงนี้ออกมาในสัญญา ใช้สัญญาในการแสดงธรรม การสั่งสอนออกมา สัญญาแสดงธรรม ธรรมนี้เป็นสมมุติ สมมุติคือว่าสร้างรูปขึ้นมาให้เห็นกันเป็นจับต้องได้

แต่เกร็ดที่ท่านรู้จริงนั้นนะ มันจะต้องมีออกมาอยู่ในธรรมนั้นตลอดไป นี่มันจับเกร็ดได้ รู้วิธีการว่าจับเกร็ดได้แล้ว คนที่เขารู้จริงมันฟังมันจะฟังออกว่าอันนี้ไม่ใช่สัญญาอารมณ์ ถ้าสัญญา

อารมณ์มันจะไปريباๆ ไปตามที่ว่าตามที่กรอบของสัญญา กรอบของความคิดความสัญญาความมันหมายที่จำได้หมายรู้อันนั้น มันจะเป็นกรอบสัญญาแล้วหมุนไปตามนั้นเท่านั้นเอง

แต่มันไม่ใช่ มันไม่ใช่เพราะความจริงที่มันปรากฏขึ้นมา ความจริงปรากฏขึ้นมามันชนะ

ถึงบอกว่าธรรมนี้รู้ตามทันกันได้ตามความเป็นจริง ผู้ที่ก้าวเดินตามธรรม ธรรมอันนี้จะเห็นเข้าไปในหัวใจ ถ้าหัวใจนั้นเข้าถึงธรรมมันทะลุกรอบอันนั้นไป แต่ก่อนทะลุกรอบได้ เราต้องทำความสงบเข้ามาให้ได้ก่อน ถ้าทำความสงบของเราไม่ได้ ความเข้าใจนี้มันเป็นสัญญา ความที่มันเป็นสัญญามันเป็นสัญญาเพราะอะไร เพราะมันเป็นโลกียะ มันเป็นอารมณ์โลก

สิ่งที่เป็นอารมณ์โลกเพราะอะไร เพราะว่าขั้น ๕ เราหมุนเวียนไปตลอด มันหมุนไปเป็นอารมณ์ไป แล้วเราก็ไม่เห็น เราก็จับต้องสิ่งนั้น การจับต้องสิ่งนั้นแล้วจับต้องสิ่งนั้นใช้ปัญญาเข้ามา ใช้สติสัมปชัญญะยับยั้งไว้

สติกับสัญญา สัญญาละเอียดมากนะ ละเอียดจริงๆ ละเอียดจนเราไม่สามารถเห็นได้ ถ้าเป็นเวทนา เป็นสังขาร เรายังคิดได้ ยังตามทันได้ แต่สิ่งที่ละเอียดนั้นมันให้ค่ามากกว่า เพราะมันเป็นตัวจุดประกาย ตัวจุดตัวส่องแสงที่จะออกจากจุดนั้นออกไปมันจะเป็นภาพกว้างออกไป

อันนี้ก็เหมือนกัน ความเห็นตรงนั้นที่ว่าเป็นของเล็กน้อย มันจุดความคิดของเราเข้ามา แล้วเราเห็นสิ่งนั้นไม่ได้ เห็นสิ่งนั้นไม่ได้เพราะเราอยู่กระทบกับเงา กระทบกับภาพนั้นแล้ว เราไม่สามารถจับต้องสิ่งที่กระทบสิ่งที่จุดประกายได้ แต่เราไปเห็นภาพเงาที่เป็นภาพใหญ่แล้ว นี่มันถึงได้ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ

ต้องใช้ปัญญาอบรมสมาธิจับภาพนั้น หยุดภาพนั้นให้ได้ จับอารมณ์ของเรา สังเกตอารมณ์ ความคิดของเราที่มันพุ่งออกไป เป็นความรู้สึกเป็นความคิด ความที่ว่ามันพุ่งชานที่ว่าเป็นไฟซ้อนไฟที่มันหมุนออกไป จับสิ่งนั้นแล้วย้อนกลับมาให้มันอยู่นิ่งด้วยสติ ด้วยสัมปชัญญะ ทำความสงบของใจเข้ามา

ถ้าใจมันสงบเข้ามามันจะปล่อยวางเข้ามาเรื่อยๆ สิ่งทีปล่อยวางเข้ามาเรื่อยๆ นี่การจะแก้ไขกิเลสมันจะต้องเข้าไปแก้ไขที่ใจ กิเลสมันอยู่ที่หัวใจเท่านั้น สิ่งอื่นๆ ข้างนอกนี้เพราะใจมันหลงตัวมันเองก่อน แล้วมันไปเกาะเกี่ยวข้างนอก อายตนะกระทบข้างนอก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มากระทบกับรูป รส กลิ่น เสียง ภายนอก แล้วเกิดอารมณ์หมุนเวียนเข้ามา

มันหลงตัวมันเองก่อนรอบหนึ่ง หลงตัวมันเองก่อนชั้นหนึ่ง แล้วมันก็ไปหลงกับสิ่งข้างนอกว่าสิ่งข้างนอกนั้นจะเป็นเครื่องอยู่อาศัย เป็นสิ่งที่เราจะพึ่งพาอาศัยได้ เพราะใจนี้เป็นนามธรรม มันไม่มีสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่พอจะเกาะเกี่ยวได้ มันก็อาศัยเกาะข้างนอก

มันน่าสงสารใจเราเองมากนะ ใจเรานี้เกิดตายในวัฏวน เกิดตายเกิดตายมาไม่รู้กี่ภพกี่ชาติ เกิดมาตลอดอยู่อย่างนั้น แล้วเกิดมาก็ใช้ชีวิตไปอย่างนี้ โดยที่ว่ามันไม่รู้ต้นสายปลายเหตุ เพราะไม่มีธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเครื่องฉายภาพ เหมือนกับเชื้อโรคถ้าไม่มีดิสเข้า ไปมันจะไม่เห็นภาพนั้น

อันนี้ก็เหมือนกัน เราใช้ชีวิตกันไปนะ จะมีศีลธรรมจริยธรรมขนาดไหนมันก็เป็นเรื่องของโลก มันไม่สามารถเอาหัวใจดวงนี้ออกไปจากโลกได้ แล้วเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาถึงบอก เราพยายามหยุดยั้งอันนี้ไง พระพุทธเจ้าสอนให้ทำทาน ศีล ภาวนา ศีลสมาธิ ปัญญา

มีศีลขึ้นมามีขอบเขตของใจ ศีลอันนั้นศีลธรรมจริยธรรมกับกรอบของใจคือขั้น ๕ นี่เข้ากัน เข้ากันคือว่ามันเหนียวรั้งกันได้ มันยับยั้งกันได้ พอยับยั้งกัน เห็นไหม กรอบของความคิดมันมีกรอบ กับความคิดที่มันไปแผ่นกระโดด แผ่นออกไปคิดถึงทั่ว ๓ แดนโลกธาตุ อย่างที่คิดถึงแต่โลกนี้นะ มันคิดถึงเทวดา คิดถึงพระอินทร์ คิดถึงพรหม คิดถึงไปร้อยแปด สงสัยไปได้หมด

มันน่าสลดสังเวชว่า มันเกิดมาแล้วมีคุณสมบัติมหาศาลนะ มันมีธาตุ ๔ ขั้น ๕ ที่สามารถเป็นอุปกรณ์เป็นวัตถุที่สามารถจะตกแต่งให้เป็นคุณวิเศษขึ้นมาได้ในหัวใจ แล้วมันไม่ใช่สิ่งนั้นให้เป็นประโยชน์ สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ ถ้าเราใช้ให้เป็นประโยชน์

แต่เราใช้ไม่เป็น พอเราใช้ไม่เป็นที่ให้กิเลสพาใช้ กิเลสในหัวใจของเรามันก็ขับไล่ไป พาใช้สิ่งนั้นไปโดยธรรมชาติของมันเพราะมันเกิดมากับเรา เห็นไหม อวิชชาปุจฉา สงขารา นี่เกิดในหัวใจนี้ มันปิดบังใจแล้วก็ลากถูกันมา ลากถูกันมานะ เลือดตกยางออกมามากมายมา แล้วเราก็ตกไปตามนั้นเพราะอะไร เพราะไม่มีอำนาจยับยั้ง

รู้ว่าทุกข์ รู้ว่าเจ็บปวดแสบร้อนอยู่ รู้ที่อยู่ก็แก้ไขไม่ได้ เพราะอะไร เพราะไม่แก้ไขตนเอง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นแบบพวกเรา ก่อนที่จะตรัสรู้ธรรมขึ้นมาปรารณา พุทธภูมิ ๔ อสงไขย แสนมหากัป ดุติ นับไม่ได้ถึง ๔ หน ชีวิตที่เป็นอย่างนี้ อย่างที่เราเป็นอยู่นี้ วน

ตายวนเกิดอยู่อย่างนี้ถึงนับไม่ได้ถึง ๔ ครั้งนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถึงได้ออกมา ๑๐ชาติสุดท้าย สละขนาดนั้น

เราไม่เคยทำขนาดนั้นนะ แต่เราก็กังปรารถนาสิ่งนั้น ปรารถนาเหมือนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรารถนาจะพ้นจากทุกข์ แล้วมันเป็นไปได้ เป็นไปได้เพราะอำนาจวาสนาของเรา อำนาจวาสนาของเรามาเกิดพบพระพุทธศาสนา พุทธศาสนาบอกวิธีการ

ธรรม ศาสนธรรม มรรคอรียสัจจ มรรคคือมรรค ๘ ทางอันเอกอันนี้ ทางที่จะพ้นออกไปจากทุกข์ได้ เราต้องสร้างทางขึ้นมา เอกอยู่ที่ไหน เอกขึ้นมาจากหัวใจ แต่เอกคือ “เอกัคคตารมณ์” จิตนี้เป็นหนึ่งขึ้นมาได้ มันจะเห็นต้นทาง ถ้าจิตนี้ไม่สามารถทำความเข้าใจเข้ามาได้ มันตันทางจะขึ้นต้นจากตรงไหน เราไม่สามารถจะก้าวเดินจากตรงไหน ไม่มีทางที่จะให้เดินเลย แล้วจะเดินที่ตรงไหน มันถึงต้องสร้างทางของเราขึ้นมาเอง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้บอกไว้ว่า เป็นผู้ที่ชี้ทางเท่านั้น ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชุบมือเปิบอย่างเราได้นะ ท่านจะพยายามเปิบเราให้พ้นไปนะ ให้พ้นจากทุกข์ไปทั้งนั้นเลย เพราะท่านเมตตาสงสารสัตว์โลกมาก เพราะอะไร เพราะอย่างเรา ถ้าคนมีครอบครัวมีลูกมีเต้าจะรู้ละ ลูกเต้าเจ็บไข้ได้ป่วยนี้ไม่อยากให้เป็น อยากจะช่วยอยากจะทำอะไร

นี่ก็เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมตตาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้จะมหาศาลมาก เห็นสัตว์โลกแล้วสลดสังเวช อยากจะรื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ให้มันพ้นไปให้หมดนะ แล้วมันเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนมาก ละเอียดอ่อนมันลึกซึ้ง มันไม่รู้จะบอกได้อย่างไร จนขนาดที่ตรัสรู้ใหม่ๆ นี่วางใจนะ มันจะรู้กันได้อย่างไร ใครจะไปรู้อะไรได้

สิ่งที่รู้ได้ยาก รู้ได้ยาก แต่มันอยู่ในหัวใจของเรา เพราะเริ่มต้นจากความคิดของเรา หัวใจของเราจับต้องได้ หัวใจของเรารู้อะไรได้ ถ้าหัวใจของเรารู้อะไรได้ มันยังไม่เห็นพบทางอันนั้นก็พยายามปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา ถ้าปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา ใช้ความคิดย้อนทะลอมจิตเข้ามา ทะลอมจิตเข้ามา มันต้องอาศัยความสงบของใจ

ถ้าใจนี้ไม่สงบมันเป็นสัญญาความมั่นหมาย เราไปว่าคนอื่นเป็นสัญญามั่นหมาย ความคิดขึ้นมาจากในหัวของเรา คิดขึ้นมา จินตนาการขึ้นมา อันนั้นมันตัวสัญญาชัดๆ มันเป็นเรื่องที่โดน

ขั้น ๕ นี้โดนมันจับมาพลิกเพลงมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ขั้นนี้เป็นเครื่องมือของกิเลส กิเลสอาศัยขั้นนี้เป็นที่ออกหาเหยื่อ กิเลสอาศัยขั้นนี้ปลุกเร้าอารมณ์ของเรา แล้วเอาความทุกข์เข้ามาสะสมลงในหัวใจ

ความคิดที่เราวิ่งเต้นเผ่นกระโดดออกมา หามาเพื่อเรา เพื่อเรา เพื่อครอบครัวของเรา เพื่อเรา เพื่อความเป็นอยู่ของเรา เพื่อความมั่นคงของเรา เพื่อเราทั้งนั้น มันเป็นไปเพื่อเราจริงไหม ถ้าเพื่อเราก็เพื่อโลก เพื่อโลกก็เพื่อการเวียนตายเวียนเกิด ถ้าเพื่ออย่างนั้นมันเพราะกิเลสมันพาเกิด ถ้าเราเชื่อมั่นก็เป็นอย่างนั้น ถ้าเราไม่เชื่อมั่น ปัญญาความรอบรู้ในกองสังขารเกิดใหม่

ปัญญารอบรู้ในกองสังขารก็ความคิดความปรุงความแต่งอันนี้ไง ความคิดความปรุงความแต่งที่มันคิดออกไปจากโลกมันหมุนออกไป แล้วปัญญารอบรู้ในกองสังขาร นี่ปัญญาสิ่งนี้เกิดขึ้น ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิคือปัญญารอบรู้ในกองสังขารที่หมุนเข้ามา หมุนเข้ามา หมุนเข้ามา พอจิตมันหมุนเข้ามานี้กิเลสมันสงบตัวลงเลยๆ กิเลสสงบตัวลงจนธรรมมันเกิดก็เป็นสัญญาความมั่นหมายรู้

มันถึงว่า เวลากิเลสสงบตัวลงแล้วมันถึงต้องคนมีอำนาจวาสนา สิ่งที่เป็นอำนาจวาสนาคือ การงานชอบ การงานชอบ งานในสติปัญญา ๔ ทางอันเอกเกิดขึ้นแล้วเพราะจิตมันสงบเข้ามา แล้วจิตมันสงบเข้ามา “จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส” จิตนี้เหมือนกับน้ำขุ่น ตอนที่ขุ่นเป็นโคลนเป็นตม สิ่งที่ขุ่นเป็นโคลนเป็นตม ถ้าจิตผ่องใสแล้วจะเห็นตัวปลา ถ้าเราหลงไปเพลินไปกับกิเลสมัน หลอกหลงใจ สัญญาความมั่นหมายรู้ที่ว่าเราเรียนศึกษามา เราศึกษามาจากพระไตรปิฎก

มีมากมายเลยที่ทำความสงบของเราขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน “เอกัคคตารมณ์” จิตนี้เป็นเอก ทางอันเอก ทางเริ่มต้นเท่านั้น พอทางเริ่มต้นจะเดินไปในทางอะไร เดินไปในการวิปัสสนา งานจะชอบขึ้นมา มรรคอรียสังขัง มรรค ๘ จะสมบูรณ์แบบสมบูรณ์แบบของมรรค งานชอบ ความเพียรชอบ ความดำริชอบ “สติระลึกรู้” ระลึกรู้ในความสงบอันนั้น แต่ไม่ระลึกรู้ให้มันคันค้ำ การคันค้ำอันนี้ ถ้าเจองานนี้มีอำนาจวาสนา ถ้าไม่เจองานอำนาจวาสนาก็อยู่ในมือของเรา

ครูบาอาจารย์นั้นจะเป็นคนผู้ชี้แนะ ชี้แนะให้คันค้ำให้เจอ คันค้ำให้เจอกายกับใจ กายใจ ถ้าคันค้ำเจอกายก็ได้กาย ถ้าคันค้ำเจอใจก็ได้ใจ “รูป” รูปของจิตก็ได้ รูปของกายก็ได้ งานจะชอบ

ชอบตรงนี้ ถ้างานชอบตรงนี้จับขึ้นมาแล้วค้นคว้าออกไป ถ้าไม่ได้ก็พยายามน้อมนึกลงไป น้อมนึกลงมาให้เห็นภาพกาย เห็นภาพกาย

อันนี้เป็นอำนาจวาสนา จะบอกว่าอำนาจวาสนานี้มันเป็นจริตนิสัยมา ถูกส่วนหนึ่ง

นรกสวรรค์ข้างนอก ตายไปแล้วจิตทำคุณงามความดีแล้วตายไปจะเกิดในสวรรค์ จิตทำอกุศลไว้ตายแล้วตกนรกแน่นอนแน่นอน แน่นนอน สวรรค์ในอกนรกในใจนี้เป็นเรื่องจริงโดยธรรมชาติ เพราะขณะนี้เรายังอยู่ในมนุษยชาติ ในชาติของมนุษย์อยู่ การทำคุณงามความดีมันให้ความสุขในมนุษย์ นั่นนะ สวรรค์นรกมันเผาในหัวใจ ถ้ามีความสุขมันจะมีความสุขมาก มันจะมีความสุขในหัวใจ พอใจอิ่มใจ เหมือนกับเป็นสวรรค์ในหัวใจ

ถ้าทำความร่ำร้อน ทำความผิดพลาดไว้แล้วปกปิดในหัวใจ เราร้อนในหัวใจ นรกชัดๆ เลย นั่นนะ มันเป็นเรื่องข้างนอก สวรรค์ในอกนรกในใจ มันเวลาเป็นไปออกไปข้างนอก อันนี้ก็เหมือนกัน อำนาจวาสนานี้ก็เหมือนกัน มันเป็นเรื่องอดีตอนาคตที่มันยังต้องเป็นไปใช่ไหม แต่ขณะนี้เราเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราประพฤติปฏิบัติธรรม เราประพฤติปฏิบัติธรรม เราเชื่อมั่นธรรมขนาดนั้น ทำไมเราไม่สามารถสร้างอำนาจวาสนาขึ้นมาด้วยมือของเราเอง

อำนาจวาสนาอยู่ในกำมือของเรา กำมือของเราจริงๆ นะ ถ้าเราพยายามค้นคว้า พยายามยกขึ้น ถ้าเรารำพึงไปเจอกายขึ้นมา นั่นนะ จะเห็นของจริง จะไม่เป็นสัญญาอารมณ์ สัญญาอารมณ์มันเป็นสัญญาความจำได้หมายรู้ แล้วจินตนาการไป พุดไปแจ้วๆ พุดไปเถิด มันจะเป็นอย่างไรมันไม่รู้เรื่องตามความเป็นจริง เพราะมันไม่เคยเห็นจริง มันอยู่ในกรอบของขั้นที่ ๕

กรอบของขั้นที่ ๕ มันจะเป็นกรอบของความคิดของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจะพ้นไปจากกรอบของขั้นที่ ๕ นี้ไม่ได้ ขั้นที่ ๕ นี้ความคิดเพราะอะไร เพราะหัวใจนี้เหมือนพลังงานเฉยๆ แล้วพอมันส่งออกไปมันส่งออกผ่านขั้นที่ ผ่านขั้นที่นี้ใช่ไหม ถ้าไม่ผ่านขั้นที่มันผ่านอะไร มันผ่านสื่อ เพราะนี่เป็นธรรมชาติ มันเป็นตามความเป็นจริง ขั้นที่ ๕ นี้เป็นมนุษย์ที่ว่าจะภาษาใดก็ได้แต่ที่สมมุติสื่อสารกัน ความรู้ที่อ่านออกเขียนได้ นี่เป็นเรื่องสมมุติเป็นเรื่องของขั้นที่ทั้งหมดเลย

สัญญาความจำได้หมายรู้แปลกลับไปเป็นภาษาใดภาษาหนึ่ง แปลกลับไปแปลกลับมามันก็เรื่องของขั้นที่ทั้งนั้น เรื่องของสิ่งที่มียู่ เรื่องของสิ่งที่เราแปลไปแปลมา สิ่งที่มีอยู่ สัญญาความจำ

ได้หมายรู้ก็เป็นสิ่งนั้น แล้วโดนไฟกระพือเข้าไปด้วยวิญญาณรับรู้ ความพอใจและความไม่พอใจ
นี้มันกระพือไป

วิปัสสนาญาณคือกลับมาแยกแยะสิ่งนี้ ความแยกแยะสิ่งนี้ ความเห็นโทษของมัน วิปัสสนา
จนเห็นโทษ สิ่งที่เห็นโทษ มันจะเห็นโทษมันจะปล่อยวางไปเรื่อย ปล่อยวางไปเรื่อย การปล่อย
วางขั้น ปล่อยวางอารมณ์ชั่วคราวนี้มันเป็นอีกส่วนหนึ่ง ส่วนของการทำความสงบนั้นเป็นทำ
ความสงบเข้ามาเพื่อให้กิเลสมันสงบตัวลง เราจะกำจัดกิเลส เราจะทำลายกิเลส เราต้องวิปัสสนา
ขั้นนี้ที่อยู่ของกิเลสนี้เพื่อทำลายมัน ทำลายกิเลสนี้ออกไปจากหัวใจออกไปให้ได้

แต่ขณะทำความสงบเข้ามา ความสุขในสมถกรรมฐาน สมถกรรมฐานคือความสงบของใจ
ความสงบของใจที่เชื้อโรคมีย่อย คนนี้เป็นโรคเป็นไขอยู่ ไข้ทุเลาลงเฉยๆ ความที่ไข้ทุเลาลงเราก็
มีโอกาส ความทุกข์ในไข้นั้นน้อยลง แต่ไข้นั้นอยู่ในหัวใจแน่นอน สักวันหนึ่งไข้นั้นจะแสดงตัว
ออกมาเพราะเชื้อของไข้นั้นไม่ได้โดนกำจัดไป

อันนี้ก็เหมือนกัน ทำความสงบของใจ สมถกรรมฐานนั้น มีแต่เชื้อของไข้นั้นสงบตัวลง มี
ความสุขชั่วคราว ความสุขชั่วคราว ความสุขอันนั้น สุขเพราะไข้สงบตัวลง สุขเพราะกิเลสมันเปิด
ให้หายใจเฉยๆ ธรรมดาภิเลสทำให้เราร้อนมาก ร้อนในหัวใจ แล้วสงสัยไปทั่ว แล้วมันพักตัว
ลง ดับเครื่องชั่วคราว

เครื่องติดแล้วก็ติดหมุนไปตลอดชีวิต หลับก็ฝัน นอนหลับก็ฝัน ฝันของมันไปนะ ฝันอยู่
อย่างนั้นถ้าไม่หลับสนิท ถ้าหลับสนิทลงไป นั้นนะ พักเครื่องได้ชั่วคราวเหมือนกัน แต่พักเครื่อง
ได้เป็นการพักเครื่องโดยธรรมชาติของมัน แต่อันนั้นมันเป็นสิ่งที่ว่ามันไม่ให้พลังงาน แต่ถ้าเรา
ทำความสงบของใจ มันจะชุ่มชื้นมีความสุขมาก ถ้าจิตสงบขึ้นมานะ เหมือนกับเราได้พักผ่อนมา
สดชื่นแจ่มใสมากมาย นี่ความสุขต่างกันมากมาย

แล้วเราวิปัสสนา จับงานได้ด้วยอำนาจาสนาของเรา ถ้าไม่ได้พยายามเข้าไป พยายาม
เข้าไป ต้องได้สักวันหนึ่ง อันนี้อานาจาสนาอยู่ในมือ นี่อานาจาสนาอันนี้ก็อันหนึ่ง ส่วนนี้เป็น
ส่วนอดีตชาติ เราไม่ไปคำนึงถึงมัน แต่ปัจจุบันธรรมนี้ พระพุทธเจ้าสอนเรื่องปัจจุบัน เราแก้ไขกัน
นี้เราแก้ไขกันที่ปัจจุบัน เราพยายามทำของเราทำของเรา

ถ้าได้ขึ้นมาแล้วจับวิปัสสนาอย่างนี้ วิปัสสนาไป เห็นไหม มันไม่ใช่สัญญา สิ่งที่เป็นสัญญาคิดไปเหมือนกับเหล็กท่อนหนึ่ง เราอ่านพระไตรปิฎกว่ามันเหมือนกับเป็นปัญญาเหล็กทั้งท่อน เหล็กทั้งท่อนเอาไปทุบเอาไปตีมันได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา ถ้าทุบอย่างอื่นมันก็เหลวไปเฉยๆ เหล็กทั้งท่อนเราใช้สัญญาความจำได้หมายรู้จากครูบาอาจารย์มา ครูบาอาจารย์บอกปัญญาคืออย่างนั้น ปัญญาคือการใคร่ครวญ ปัญญาคือขุดค้นคว้า ปัญญานี้กว้างขวางมาก ปัญญานี้แยกแยะออกไป เราก็จินตนาการไปแบบนั้น

มันต้องทำบ่อยๆ เหมือนกับเหล็ก เราตีเหล็ก เราตีเหล็กจากที่เป็นแท่งเป็นอัน เราตีให้เป็นมีดขึ้นมา มีดขึ้นมามันจะสับได้ ตีเหล็กบ่อยๆ คือปัญญาของเราที่ใคร่ครวญบ่อยๆ มันจะคมกล้าเข้ามาเป็นปัญญาของเรา เป็นปัญญาของเรา เห็นไหม เกร็ดมันเกิดตรงนี้ ถ้าเราวิปัสสนา เราพยายามทำของเรา เกร็ดมันจะเกิดตรงนี้

เกิดตรงที่ว่า ปัญญาความใคร่ครวญของเรามันเป็นปัญญาของเรา ถ้าเป็นปัญญาของเรา ปัญญา กับ สัญญา สัญญาความจำได้หมายรู้นี้หุบมือเปิบเอามาเป็นค้อนๆ แล้วใช้สัญญาอันนั้นจะให้ชำระกิเลส ถ้ากิเลสมันฉลาดนะ กิเลสถ้ามันฉลาด แต่มันฉลาดจริงๆ มันจะพยายามสงบตัวลง หลบตัวลง กิเลสขุบขอบ กิเลสหลบตัวลง นี่พอหลบตัวลงมันก็ปล่อยวาง ปล่อยวาง ว่างๆ ปล่อยวางชั่วคราวันะ อันนี้กิเลสมันไม่ขาด นี่สัญญาเป็นแบบนั้น แล้วก็จินตนาการได้แบบนั้น

ทหารออกรบแล้วแพ้ แพ้มาแพ้มา แต่เพื่ออย่างนี้โดนกิเลสหลอก ๒ ชั้นนะ ชั้นหนึ่งกิเลสไม่ขาด กิเลสปล่อยวาง แล้วเราไปเชื่อมั่นก่อน เราไปเชื่อใจของเรา เราเชื่อมั่นเราว่า เรายังรักตน เราทำแล้วเราต้องเห็นผลตามความเป็นจริง พอมันปล่อยวางเราก็อว ใจว่า ใจ พอว่าใจมันให้โทษ ๒ ชั้น ๓ ชั้นนะ

ชั้นหนึ่งเวลาปล่อยออกมาจากข้างนอก เวลาออกมามันคลายตัว สมาธิมันคลายตัวออกไป พอออกมาข้างนอก ออกมาถึงข้างนอก มันก็จะเกิดการกระทบ สิ่งกระทบก็ โอ! ทำไมเราปล่อยวางแล้ว ทำไมมันมีอาการกระเทือนล่ะ กระเทือนหัวใจ

มันกระทบตัวตนใจ เพราะตัวตนกับใจนี้ไม่ได้แยกออกจากกันเลย แล้วถ้าตัวตนนี้ไม่ได้แยกออกจากกัน สิ่งนั้นต้องมีอยู่ใช่ไหม พอกระทบอารมณ์มันก็จะเกิด มันก็สร้างสัญญาหลอก หลอกอีกนะว่าเราผ่านกิเลสแล้ว สิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติของมันที่จะเกิดขึ้นมาเอง นี่มันเป็นสัญญาอารมณ์จากภายใน แล้วยังเป็นสัญญาอารมณ์จากภายนอก แล้วอธิบายเวลาสื่อความหมายออกมา

นี่ปล่อยวาง มันว่างแล้ว แล้วสิ่งที่กระทบนี่อะไร สิ่งกระทบแล้วต้องวางเฉยมัน เห็นไหม ปล่อยวางวางเฉย ปล่อยวางวางเฉย

เพราะมันไม่มีสมุจเฉตปหาน มันไม่เห็นเกิดปัญญาตามความเป็นจริง ถ้ามันเกิดปัญญาตามความเป็นจริง สิ่งที่เป็นอาวุธ สิ่งที่เป็นอาวุธของเรา ครูบาอาจารย์จะสอน ในมุตโตทัยของหลวงปู่ มัน “หมั่นคราด หมั่นไถ” ปัญญาที่คมกล้าของเราที่เราดีด้วยมิดด้วยเหล็กเป็นแท่งเป็นอันขึ้นมา เป็นมิดแล้วต้องหมั่นฟัน ถ้ามันฟันเข้าไปแล้วมันไม่ขาด นั่นนะ พลังงานของเราไม่พอ ถ้าพลังงานของเราไม่พอต้องถอยกลับมาทำความสงบของใจขึ้นมา ทำความสงบของใจแล้วกลับไปกลับ

ขั้น ๕ นี้ เป็นการฝึกปัญญา ปัญหามันจะฝึกฝนได้มันจะฟันบ่อยๆ ฟันลงไปขั้น ๕ ธาตุ ๔ ขั้น ๕ นี้ฟันลงไป คือวิปัสสนาเข้าไปตรงนั้น คือฟันเข้าไป ถ้าฟันเข้าไปไม่เข้า มันก็ต้องกลับมากลับมาลับมิดให้คมเข้าไป ฝึกการปัญญาอีก นั่นนะ ดีเหล็กเขาต้องตีอย่างนั้น ดีเหล็กคือดีปัญญาของเราให้เกิดขึ้นมาให้เป็นสมบัติส่วนตัว

“อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ปัจจัตตังรู้จำเพาะตน กิเลสในหัวใจดวงใด หัวใจดวงนั้นต้องชำระกิเลสจากใจดวงนั้นด้วยสัจจะความจริงของใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นจะใส สัญญาอารมณ์คือการยืมมาเป็นสัญญาเข้ามาชำระล้างกิเลส เป็นไปไม่ได้เลย มันเป็นไปไม่ได้ เพราะว่าอะไร

เพราะมันไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นมาจากนั้น มันเป็นเรื่องระหว่างประเทศ ระหว่างประเทศๆ หนึ่ง ระหว่างข้ามภพ ข้ามตัวตน ข้ามบุคคล บุคคลคนหนึ่ง สัตว์โลกๆ หนึ่ง โลกคือสัตว์มนุษย์ สัตว์คือเรา เราเป็นสัตว์มนุษย์ สัตว์โลกตัวหนึ่ง โลกคือหมู่สัตว์ โลกคือเรา ก็เหมือนกับโลกประเทศๆ หนึ่ง แล้วเราไปเอาเรื่องของข้างนอกมาชำระ มามายึดอธิปไตยของเราได้อย่างไร

อธิปไตยของเรา กิเลสของเรา มันเกิดขึ้นมาจากหัวใจของเรา การชำระต้องสัตว์โลก สัตว์ตัวนั้นเป็นผู้ทำลายอธิปไตยของตัวเอง กิเลสในหัวใจของเรา เราต้องชำระล้างในหัวใจของเรา อธิปไตยของเราคืออธิปไตยของกิเลสตัวนั้นมันต้องโดนทำลายไปจากหัวใจของเรา มันเป็นอย่างนั้น มันถึงต้องว่าเป็นปัจจัตตัง รู้จำเพาะตน

วิปัสสนาหมุนเข้าไปบ่อยเข้า บ่อยเข้า บ่อยเข้า การทำบ่อยเข้ามันต้องเป็นการที่ว่ามี ความมานะมีความอดทน คนเรามีมานะมีความอดทนมันสามารถทำได้

๑. กิเลสมันหลอก

๒. เป็นจริตนิสัยจะหุบมือเปิบ

มันจะเป็นไปตามจริงหรือไม่เป็นไปตามความเป็นจริง พยายามสร้างเหตุการณ์ขึ้นมา นี่แหละสัญญา สัญญาความจำได้หมายรู้ ก็อป้อออกมาจากของครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์สอนมาแต่ละองค์แต่ละองค์ ไปสัญญาจำได้หมายรู้มา ฟังธรรมมาเพื่อเป็นประโยชน์ สัญญาออกมาแล้ว กิเลสมันใช้สัญญานั้น กิเลสในหัวใจของเราใช้สัญญานั้น พลิกแพลงสัญญานั้นมาเป็นมีดบาดคอเราเอง มาเป็นอาวุธเชือดเนื้อตัวเอง ทำลายตัวเอง

ตัวเองอยากจะประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อให้เห็นธรรมขึ้นมาในหัวใจ ทำไมให้สิ่งที่ว่าควรจะเป็นประโยชน์ ศาสนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นธรรมมาวุธ ธรรมมาวุธเพื่อชำระกิเลส แล้วเราก็ดมในพระพุทธศาสนา พบธรรมมาวุธอันนั้นพยายามจะเข้ามาจะชำระจิตใจของเรา นี่เป็นสัญญา เป็นความจำได้หมายรู้เข้ามา มันก็ฝึกฝนขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา

จนถึงกับเราจะชำระกิเลสนะ จนถึงกับมรรคอรียสัจจinghamออกไปแล้ว ทำไมให้กิเลสมันมาหลอกอีกล่ะ ทำให้สัญญาความจำได้หมายรู้ปัดแข้งปัดขาให้เราพลิกแพลงออกไป จนถึงกับว่าไม่ให้มันสมควร มรรคสามัคคี มรรครวมตัว ให้สมุจเฉตพหานให้เป็นความจริงของใจดวงนั้น นี่กิเลสมันใช้สัญญา กิเลสมันใช้เวทนาหลอกเรา เราก็เห็นชัดๆ กิเลสใช้สังขารปรุงแต่งหลอกเรา เราก็เห็นชัดๆ

การทำลายการต่อสู้กันซึ่งๆ หน้ากับกิเลสที่กำลังจะต่อสู้กันอยู่นี้ ทำไมให้สัญญาสิ่งที่ละเอียดอ่อนหลอกเราได้ล่ะ สิ่งที่เป็นสัญญาความจำได้หมายรู้นี้มันเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน เหมือนพยับแดด ในพระไตรปิฎกบอกพยับแดด แต่เราว่าพูดถึงว่าเหมือนกับการจุดประกายไฟขึ้นมา แล้วให้สิ่งนั้นเหมือนกับไม่มีค่าใดๆ เลย แต่มันเป็นตัวจุดเริ่มต้นแล้วมันให้ค่ามา

เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก็เหมือนกัน เราก็ให้ค่าสิ่งนั้น เราศึกษาของครูบาอาจารย์มาเราก็ให้ค่าสิ่งนั้น พอให้ค่าสิ่งนั้น ไฟ วิญญาณตัวรับรู้มันเผาไฟเข้าไปเผาไฟเข้าไปก็ไหม้เข้ามา นี่มันควรจะเป็นปัญญา ควรจะเป็นวิปัสสนาญาณ มันทำไมเป็นเรื่องของให้กิเลสมันพาใช้ล่ะ กิเลสมันพาใช้ มันก็ลืมนะสิ อย่างนี้ต่างหากถึงเป็นสัญญาความจำ

หมาย มันมันหมายเพราะว่ามันมันหมายจากข้างนอกเข้ามา มันหมายมาจากอธิปไตยของโลกอื่น
มันหมายมาจากของครูบาอาจารย์

ความมันหมายมาจากของครูบาอาจารย์มันไม่เป็นเอกลักษณ์ มันไม่เป็นความรู้เฉพาะตน
มันไม่เป็นปัจจุบันธรรมที่จะชำระกิเลสได้ ถ้ามันเป็นเอกลักษณ์ มันเป็นปัญญาชำระกิเลสของแต่ละ
บุคคล อันนั้นอธิปไตยของชาตินั้น อธิปไตยของสัตว์โลกนั้น โลกคือหมู่สัตว์ที่หมุนเวียนไป
มันจะทำลายโลกออกมาเป็นชั้นๆ นะ นี่ธรรมาฐมันประเสริฐอย่างนั้น เราถึงจะทำให้ผิดพลาด
ตรงนี้ไม่ได้

เราพยายามทำให้มีความละเอียดสุขุม เราต้องสุขุมขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของตัวเองนะ
เพื่อประโยชน์กับสัตว์โลกตัวนั้น สัตว์โลกตัวนั้นจะได้มีคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจ เพราะทำลาย
สัญญาความจำได้หมายรู้ออกไป จนมันเป็นปัญญาโดยธรรมชาติ เป็นปัญญาโดยเกิดจากธรรม
ทั้งหมดที่หมุนขึ้นมาจากในหัวใจ มันจะคละ มันจะหมุนออกไป แล้ววนกลับมา

สัมปยุตกลืนกินเข้าไปรวมกันเป็นมรรคสามัคคี สัมปยุตรวมเข้าไป แล้วเป็นวิปยุตคลายตัว
ออกมา คลายตัวออกมา ขันธ์เป็นขันธ์ จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แยกออกจากกัน สังโยชน์ขาด
ออกไปตามความเป็นจริง เห็นไหม มันต้องเห็นตามความเป็นจริงอย่างนี้ เกร็ดอย่างนี้มันเป็นเกร็ด

แต่ถ้าพูดถึงเกร็ด เกร็ดเพราะอะไร เพราะเป็นสาวกะ เป็นสัตว์โลกผู้ที่แสวงหาทางออก แต่
มันจะเป็นเอกลักษณ์ มันจะเป็นอริยสัจ มันจะเป็นความจริงจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจะรู้ตาม
ความเป็นจริงอย่างนั้น อันนี้ต่างหากเป็นคุณธรรมจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นได้ธรรมอย่างนี้มาเป็น
สมบัติของใจดวงนั้น

มันจะเป็นสัญญามาจากไหน มันจะเป็นความจริงจากใจดวงนั้น ไม่ใช่สัญญาทั้งหมดเลย
มันเป็นความจริง ความจริงกับสัญญาต่างกัน สัญญานี้เป็นขันธ์ที่ว่ามันมีอยู่ในหัวใจ ความจริงนี้
สร้างออกมาจากขันธ์นี้ยกขึ้นยกขึ้น จนมันหมุนออกไป จนเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญามันหมุน
ออกไป มันเคลื่อนออกไป แล้วเห็นตามความเป็นจริงว่ากลับมาชำระกิเลสออกไปจากหัวใจ กิเลส
นี้ขาดออกไปจากใจด้วยปัญญา ภาวนามยปัญญาอันนี้

จิตดวงนั้นเป็นอริยบุคคลขึ้นมา จิตดวงนั้นไม่ใช่สามัญชน จิตดวงนั้นเป็นสิ่งที่ว่าเป็นสมบัติตน เป็นอรูปปะ มันถึงไม่ใช่สัญญา ถ้าเป็นสัญญาความจำได้หมายความว่ามันเป็นอรูปปะไปได้ อย่างไร มันเป็นเพชรน้ำหนึ่งขึ้นมาได้อย่างไร

มันเป็นเพชรขึ้นมาจากจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นลึ้มลูกคลุกคลานนะ สัตว์โลกหมุนเวียนไป มันจะไปตามสัตว์โลก หมุนเวียนไปลึ้มลูกคลุกคลานมาขนาดไหนมันก็เป็นไปตามจิตดวงนั้น จิตดวงนี้โค่นกระชากลากถูไป ตามแต่กิเลสมันจะผลักใสไป แล้วมันทำได้เห็นขึ้นมาจากหัวใจ มันเป็นที่ประเสริฐขึ้นมาจากจิตดวงนั้น มันทำไมไม่เป็นที่ว่ามีคุณค่ากับจิตดวงนั้นละ มันถึงเป็นคุณค่า อันนั้นเป็นอรูปปะไป

สิ่งที่เป็นอรูปปะคือมันไม่เสื่อมสภาพอีกแล้ว จิตดวงนั้นไม่เสื่อมสภาพอีกแล้ว

ธรรมอย่างหยาบๆ ธรรมอย่างกลาง ธรรมอย่างละเอียด ธรรมอย่างละเอียดสุด นี่สัญญามันละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ จันทรันอก-จันทรันใน-จันทรันในจันทรัน กรอบของใจเป็นชั้นๆ เข้าไป เหมือนกับที่ว่างค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากะเทาะจากเปลือกไข่ เปลือกไข่คือกรอบของจันทรัน ๕ ไข่ตัวของหัวใจนั้นคือไข่ตัวนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ทำความรู้สึกของเราคือหัวใจ มันอยู่ในความรู้สึกของเรา มันโค่นกรอบอันนี้ แล้วเราก็คิดเราจับเข้าไป มันกระทบกรอบตลอดเวลา มันกระทบกรอบนี้ตลอดเวลา เพราะมันเป็นธรรมชาติของมัน มันเป็นอุปการณ ถ้าไม่มีกรอบอันนี้เราจะเอาอะไรวิปัสสนา ขนาดที่ว่าเรามีกรอบมีธาตุ ๔ มีจันทรัน ๕ อยู่โดยปัจจุบันนี้เรายังจับกรอบอันนี้ไม่ได้ เรายังเริ่มต้นงานของเราไม่ได้เลย

แล้วผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติไป เขาต้องเอากรอบนี้ เอาธาตุ ๔ และจันทรัน ๕ นี่มาเป็นเนืองาน มาเป็นวิปัสสนาญาณ วิปัสสนาเข้าไป จับเข้าไปทำความสงบเข้าไป ผลของใจนั้นเป็นผลของใจ สัมมาสมาธิเกิดขึ้นมาต้องทำความสงบเข้าไปเรื่อยๆ มันมีงานอันหนึ่งขึ้นมาในหัวใจแล้ว สัญญาที่รู้ว่าเป็นสัญญา ปัญญาที่รู้ว่าปัญญา สิ่งที่เขาออกไปจากใจก็รู้ว่าเขาออกไปจากใจ สิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นธรรมคามันบอบสลายไปเป็นธรรมดา

เห็นซึ่งๆ หน้าในหัวใจ เป็นปัจจุบันธรรม เป็นปัจจุตังรู้จำเพาะตน เรียกสัตว์มาด้วย โอ ปณิกโก น้อมเรียกสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรมๆ ธรรมในหัวใจดวงนั้นเรียกใครมาดู? ก็เรียกไอ้อวิชชา

เรียกไต่ถามหาความทะยานอยากที่เมื่อก่อนเราหลงใหลได้ปลื้มไปกับมัน นั่นนะ เคี้ยวนี้เราชนะแล้ว เราชนะแล้ว ชนะความเห็นอันนี้มันชนะขึ้นไปมันก็ผ่านพ้นไปชั้นหนึ่ง เราก็ต้องทำความวิริยะอุตสาหะของเราก้าวเดินต่อไป ก้าวเดินต่อไปในความเห็นอันละเอียดนั้น

ในความเห็นอันละเอียดนั้นก็เหมือนกัน สัญญาความละเอียดนี้ละเอียดสุด ละเอียดจริงๆ มันแทบจะทำให้เราเห็นไม่ได้ สิ่งที่เราเห็นไม่ได้เพราะเราจับต้องมันไม่ได้ กรอบอันนอกกรอบที่หยาบ กับกรอบที่เป็นละเอียดอยู่ภายใน เราจะจับกรอบอันนี้ได้มันต้องเข้าไป

แต่ถ้าจับเรื่องของกาย กรอบของกายคือธาตุ ๔ อันนี้ยังจับต้องได้อยู่ พิจารณากายเข้าไปเลย พิจารณาเข้าไปแยกเหมือนกัน พิจารณาแยกแยะเหมือนกัน ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ มันแยกออกจากกันถ้าพิจารณา

ถ้าพิจารณาจิตเหมือนกัน เป็นอุปาทาน อุปาทานในขั้น ๕ นั้น ตัดขั้น ๕ นั้นเป็นตามความเป็นจริงแล้ว สิ่งนั้นไม่เป็นตัวตน แต่จิตที่เป็นอุปาทานนั้นวิปัสสนาเข้าไป วิปัสสนาเข้าไปแล้ว เข้าแล้ว ต้องเข้าไปแล้วเข้าแล้วนะ ถ้าไม่เข้าไปแล้วเข้าแล้วมันหลุดตลอด การงานทุกส่วนแล้วกิเลสนี้ไม่ยอมให้เราก้าวเดินไปโดยธรรมชาติของมัน กิเลสนี้จะต่อสู้พลิกแพลงไม่ให้เราก้าวเดินไปตามนั้น สัญญาความจำได้หมายรู้ สัญญาแน่นนอน แล้วสัญญานี้มีเครื่องรองรับกับสัญญา

กิเลสคิดกิเลสปรุงแต่งนี้เชื่อได้ง่าย กิเลสคิดกิเลสปรุงแต่งนี้เอาแต่คำสั่งสอนของครูบาอาจารย์มาเป็นโจทย์ แล้วก็คิดตามนั้นคิดตามนั้น นั่นคือสัญญาความจำได้หมายรู้ สัญญาความจำได้หมายรู้เอาอริปไตยของผู้อื่นมา เอาความเห็นของผู้อื่นมา เอาข้อมูลของผู้อื่นมา ของครูบาอาจารย์มาตั้งมาวิเคราะห์ นั่นคือสัญญา วิเคราะห์อย่างนั้นแล้วก็ปล่อยๆ อยู่อย่างนั้น ซ้ำอยู่อย่างนั้น อันนี้เป็นการยืมมา สิ่งที่ยืมมา คือการครูบาอาจารย์สั่งสอนมานี้เป็นประโยชน์อันหนึ่ง ประโยชน์ในการยืมมาเรายืมมาเพื่อเป็นต้นทุนของเรา

จากต้องยืมมา จะเป็นสัญญาก็ต้องยอมรับว่าเป็นสัญญาไปก่อน เริ่มต้นการวิปัสสนานะ ถ้าจะไม่ยอมรับว่าเป็นสัญญาเลยนี้เราจะทำอะไรไม่ได้เลย เพราะในสัญญานี้ ในขั้น ๕ นี้มันเป็นอุปการณที่ว่าเป็นอุปการณจริงๆ การแยกแยะให้ขั้น ๕ นี้บริสุทธิ์ออกไป

ถ้ากิเลสมันหลุดออกไปจากขั้น ขั้นนี้ก็จะสะอาดขึ้นเรื่อยๆ สะอาดขึ้นเรื่อยๆ

วิปัสสนาเข้าไปเข้าไป จนมันแยกออกไปจากกัน กลายเป็นกาย จิตเป็นจิต ถ้าวิปัสสนาในเรื่องของกาย แยกออกเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ แยกออก แล้วจิตจะแยกออกไป ถ้าพิจารณาในขั้น ๕ มันจะแยกออกจากกันเหมือนกัน แยกออกไปเลย เห็นชัดเจนมาก นี่ถึงว่าไม่ใช่สัญญา นี่เป็นความจริง ความจริงที่เกิดขึ้นจากหัวใจนั้น

เวทนานอก-เวทนาใน-เวทนาในเวทนา เห็นไหม ขั้นอันใน ขั้นอันละเอียดนี้ จำต้องได้ ยิ่งยากเข้าไปใหญ่ จำต้องได้ยากมาก นี่พยับแดด พยับแดด เราคิดขึ้นมาเป็นเราทั้งหมด การวิปัสสนา การขุดคุ้ยหางานนี้เป็นเรื่องที่ลำบากที่สุด การขุดคุ้ยหางาน ถ้ามันขุดคุ้ยหางานไม่ได้ มันก็จะอยู่อย่างนั้น เหมือนกับอำนาจาของเรานั้นนะ คำว่า “อำนาจา” มันไม่เจอ ถ้าไม่เจอมันถึงเป็นอย่างไร

นางวิสาขาเป็นพระโศดาบัน้อยอย่างนั้น อยู่อย่างนั้นไปตลอด พระบางองค์เป็นพระอริยบุคคลเป็นขั้นเป็นตอน นี่เพราะว่าหาไม่เจอ ถ้ามันเป็นการหาเจอมันเป็นอัตโนมัติ นางวิสาขานี้ต้องเป็นพระอรหันต์ไปสิ เพราะนางวิสาขานี้เป็นพระโศดาบัน ครูบาอาจารย์ที่สำเร็จเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปต้องสำเร็จหมดสิ พอเป็นพระโศดาบันแล้วต้องเป็นพระอรหันต์ไปทั้งหมด

ทำไมพระอานนท์เป็นพระโศดาบันแล้ว พอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน ไม่มีครูสอนยังกลัว เห็นไหม ผู้ที่มีปัญญอย่างนั้นยังต้องการองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางไว้ตลอด แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอานนท์ท้อใจนะ

“กิเลสของเรายังมีอยู่ในหัวใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็จะมาคว่นปรินิพพานไปเสีย แล้วเราจะเอาใครเป็นคนสอน” แม้แต่พระอานนท์เป็นนักปราชญ์ ขนาดนั้นยังต้องการความรู้อะไรประจำข้างเพื่อจะให้ชี้ทาง แล้วเราจะนอนใจอยู่ได้อย่างไร

ย้อนกลับมาสิ เอาความคิดอย่างนี้แล้วย้อนกลับมาที่หัวใจเรา ว่าทำไมเราไม่มีความคิดอย่างนั้น หัวใจของเราไม่มีความคิดอย่างนั้น ถ้าเรามีความคิดอย่างนั้นมันจะตื่นตัว สิ่งที่เราตื่นตัวขึ้นมามันเป็นงานของเรา การตื่นตัวขึ้นมา การเปิดหัวใจ การหงายภาชนะสำคัญที่สุดนะ ถ้าเรามีการตื่นตัว เรามีความพอใจ เราหงายภาชนะขึ้นมา ธรรมนั้นจะเข้าถึงหัวใจเรา

ถ้าเราทำไม่ได้แล้วเราท้อถอย เหมือนกับเราว่าภาชนะลง ถ้าเราว่าภาชนะลง ธรรมอันไหนมันจะเข้าภาชนะที่คว่ำไว้? มันจะเข้าไม่ได้ เราถึงต้องปลุกใจของเราอยู่ตลอดเวลา ปลุกใจ

ของเราให้มันคงในศาสนา ให้มันคง ศรัทธาความเชื่อนี้มันหายภาชนะขึ้นมา พอหายภาชนะขึ้นมาเราพยายามทำของเราไป คั่นคว้าเข้าไป

สัญญาอันละเอียดยะเอียดมากละเอียดจนเป็นเนื้อเดียวกัน จนสติปัญญาจับต้องแทบไม่ได้ เห็นไหม ถึงต้องเป็นมหาสติ-มหาปัญญาจับต้องสัญญาอันละเอียดยะเอียดอันนี้ สัญญาอันละเอียดยะเอียดนี้หลุดไป ภายกับจิตนี้แยกออกจากกันแล้ว แล้วก็วิ่งว่างไป จะเข้าใจว่าอันนี้เป็นธรรม จะติดอยู่ตรงนี้ว่า ตรงนี้เป็นวิมุตติ ติดอยู่ตรงนั้นเลย ถ้าติดอยู่ตรงนี้ นี่สัญญาชัดๆ สัญญาความจำได้หมายรู้

วิมุตติใครเป็นคนพูด ความรู้นี้ใครเป็นคนพูด? มันคือสัญญาไขไหม นี่คือสัญญาอารมณ์

ถ้าพยายามทำความเข้าใจเข้ามา แล้วย้อนกลับเข้ามา สัญญาอารมณ์ความคิดว่าใครเป็นคนวิมุตติ วิมุตติมาจากไหน ใครเป็นคนให้ค่าความวิมุตติ สิ่งที่ทำให้ค่านี้คืออะไร?

สัญญาความจำได้หมายรู้ ให้ค่า

สัญญาความจำได้หมายรู้ ก็เลสใช้

สัญญาความจำได้หมายรู้ นี่เป็นพยัคฆ

พยัคฆที่ใจนี้กระทบกันเฉยๆ ออกมามันละเอียดยะเอียดจนต้องใช้มหาสติ-มหาปัญญาเข้าไปจับ จับสิ่งนี้แล้วแยกแยะ แยกแยะนี้แหละเหลี่ยมของกิเลสอันนี้มหาศาล เป็นน้ำป่าที่พยายามจะทำลายเราทั้งหมดเลย ทำลายทุกอย่างทำลายหมดนะ ทำลายความประพฤติปฏิบัติเราให้ล้มลุกคลุกคลาน เพราะเขาไม่ต้องการให้พ้นไปจากอำนาจของเขา

กิเลสนี้มีอำนาจมาก กิเลสนี้จะเอาใจไว้เป็นจี๊ข้าของเขา

ความจำได้หมายรู้สัญญาตัวนี้จะยึดมั่นถือมั่น แล้วจะให้ค่าว่าสำเร็จๆ ก็จะทำให้ค่าว่าปล่อยวาง ให้ค่าว่าจะเป็นไปได้ มันหลอกยิ่งกว่าข้างล่างมหาศาลเลย ข้างล่างนี้เป็นสัญญาอย่างหยาบๆ สัญญาอันอย่างละเอียดยะเอียดนี้จะให้ค่าอย่างมหาศาล

แล้วว่าจะปล่อยวางวิ่งว่างไป เราก็อ่อนนะ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติอยู่ตรงนี้ก็เชื่อ เชื่อความปล่อยวางอันนั้น เพราะมันวิ่งว่างยิ่งกว่านั้น เพราะมันไม่มีเรื่องของกายเข้ามาเกี่ยวข้องแล้ว มันเป็นเรื่องของนามธรรม ขั้นนี้เป็นขั้นเรื่องของจิต ระหว่างจิตกระทบกัน จิตกับขั้นกระทบกัน

เป็นหนึ่งเดียว กระแทกกันอยู่อย่างนั้น แล้วพอมันว่างมันก็วิ่งว่าง มันหลุดออกไป เป็นไป เอาสิ่งที่ว่า เทียบเคียงมาจากคนอื่นเอาเข้ามาเป็นตัวอย่าง แล้วก็ปล่อยวาง ปล่อยวาง มันยังจับไม่ได้

พอจับได้ขนพองสยองเกล้า ลึกซึ่งตื่นเต้นมาก อันนี้คือสัญญาอันละเอียด พยับแดดที่มันอยู่ข้างนอกนั้นเป็นพยับแดดเป็นเครื่องหมายที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก แต่ความที่ว่ามันอุ่นหัวใจขึ้นมาเป็นความคิดเริ่มต้นในหัวใจนี้มันละเอียดอ่อนขนาดนั้นไม่มีสิ่งที่จะเข้ามากระทบได้ นี่คือการรอบของใจ คือขั้น ๓ ขั้นอันละเอียดที่จับต้องได้ นั่นนะ วิปัสสนาส่งนั้นต้องใช้กำลังรุนแรงอย่างมหาศาล ทุ่มทั้งชีวิต

ผู้ที่ประพฤติกฎปฏิบัติถึงพยายามจะขอความหลักเรียน ออกธุดงค์ ออกธุดงค์เพราะเหตุนี้ พระที่ออกธุดงค์กันก็เพราะต้องการเวลา ต้องการเวลามาก ไม่ต้องการให้คนอื่นเข้ามายุ่งกับเรา ถ้าเข้ามายุ่งกับเรา เราตั้งใจจะชำระกิเลสของเรา เราตั้งใจทำงาน แล้วมันมีการะรุกรังเข้ามา มันจะเดือดร้อน มันไม่ต้องการสิ่งนั้น มันจะเข้าหาความสงบอย่างเดียว

แล้ววิปัสสนาทำอยู่ตรงนี้สัมผัสคลุกคลีกัน จะเล็ดโหลขนาดไหน จะกลิ้งไปโดนกิเลสพาล หลอกกลิ้ง กลิ้งไปตามกิเลสนั้น กลิ้งอยู่อย่างนั้น ต้องพยายามสร้างสมขึ้นมา ปัญญาจะเตาะเตาะ เตาะเตาะแต่ละขั้นแต่ละตอน เตาะเตาะขึ้นมาเป็นขั้นๆ ขึ้นมา เราพยายามเตาะเตาะขึ้นมา

แต่มีอันหนึ่ง คือว่าอำนาจวาสนา ไม่เชื่อใจ สัญญาจะหลุดขนาดไหนก็ไม่เชื่อ ต้องเทียบค่า เวียงวังขนาดไหน

“จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส” อันนี้ยังเข้าไม่ถึงนะ อันนี้เป็นขั้นๆ ง่ายๆ ไม่ใช่ตัวจิตด้วย แต่มันก็จะบอกอย่างนั้น เพราะอะไร เพราะขณะที่เราก้าวขึ้นไปมันมองไม่เห็น มันไม่รู้ มันจะให้ค่าไว้สูง เหมือนเด็กไม่เคยมีเงิน เด็กไม่เคยมีเงินได้สักล้านสองล้าน อู้หุย! มหาศาลนะ แต่เศรษฐีนะเงินล้านนี้ไม่มีค่าสำหรับเขาเลย เขาต้องเป็นพันๆ ล้าน ถ้าพันล้านขึ้นมา เขาจะ เออ! ค่อยมีค่ามาหน่อยหนึ่ง

นี่ก็เหมือนกัน เราเศรษฐกิจใหม่ ผู้ที่ก้าวเดินเข้าไป ผู้ที่ประพฤติกฎปฏิบัติใหม่เข้าไป เหมือนเศรษฐกิจใหม่เข้าไป ไปเจออะไรเข้ามันจะตื่นเต้นไปกับสิ่งนั้น แล้วจะเชื่อ พอเชื่อขึ้นมามันก็ปล่อยวาง ปล่อยวาง นี่กิเลสหลุด สัญญาความมั่นหมาย สัญญาความจำได้หมายรู้จะหลุด หลุดหัวใจให้เชื่อในเหตุ นั้น ถ้าเชื่อในเหตุ นั้นก็จะติดอยู่ตรงนั้น ติดอยู่ตรงนั้นไปไม่ได้เลย

แต่ถ้าเรา พอมันออกมามันตรวจสอบอารมณ์ได้ อารมณ์ออกมาข้างนอกมันจะตรวจสอบ เห็นว่าอันนี้ไม่จริงอันนี้ไม่จริง ถ้ามันจริง กามมันต้องขาดไป ขั้นนี้เป็นเรื่องของกามราคะ ปฏิฐะ-กามราคะ เรื่องของขั้นอันละเอียดนี้ สัญญาความจำได้หมายรู้ เรื่องของหญิงของชาย ตรง นั้นมันเป็นตัวจำเลย ตัวนี้เป็นตัวสร้างโลกเลย วิปัสสนาเข้าไปตรงนี้ แล้วความต่อต้านมันจะรุนแรง

ถ้าวิปัสสนาเข้าไปเต็มทีโดยเราละเอียดอ่อนตลอดเวลา มันจะต้องทำลายไปโดยธรรมชาติ ของมัน เพราะอะไร เพราะไม่มีสิ่งใดกิเลสตัวใดเลย จะทนกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าได้ ธรรมาฐะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระกิเลสมาตั้งแต่ต้น แล้วทำไมจะ ชำระกิเลสตรงนี้ได้ ไม่ได้ ชำระได้ด้วยความจริงจังของเรา ด้วยการสร้างธรรมขึ้นมา

ธรรมจะเกิดขึ้นมาจากหัวใจที่ว่าเตอะเตะนั่นนะ จนคมกล้าแก่กล้าขึ้นมา ปัญญาความคิด ความไตร่ตรองขึ้นมามันจะพยายามสะสมขึ้นมาเรื่อยๆ แล้วดีเล็ก ดีจนละเอียดอ่อน จนมีคัมภีร์ จนเต็มที ชำระขาดออกไปจากใจ เวียงว่างออกไป เวียงว่างออกไป นี่สัญญาไม่มี สัญญาขาดหมด สัญญา ขั้น ๕ กับจิตนี้ขาดออกจากกัน ไม่มีสัญญาในหัวใจนั้นอีกแล้ว เพราะขั้นนี้เป็นขั้น จิต เป็นจิต ตรงนี้ก็ถือว่าเป็นวิมุตติอีก

มันไม่ใช่ มันไม่ใช่เพราะอะไร เพราะต่อของจิตมันยังมีอยู่ไง ต่อของจิตไม่ใช่สัญญา สัญญาเป็นสัญญา จิตเป็นจิต คนละเรื่องกัน ขั้นเป็นขั้น จิตเป็นจิต แต่จิตนี้มันยังเป็นตัวของจิต อยู่ นี่ตามเข้าไปจับจิตตัวนั้น

อวิชาคือความไม่รู้ ไม่รู้ในอะไร? ไม่รู้ในตัวเอง แต่รู้เรื่องส่งออกมา ส่งออกมาแต่ไม่ รู้ตัวมันเอง นี่ย้อนกลับเข้าไปจับตรงนั้นได้ ถ้าย้อนเข้าไปจับได้ นี่อำนาจาสนา อำนาจาสนาถึง จับได้ จับได้แล้วพลิก จบสั้น จบสั้น

“จิตเดิมแท้นี้ส่องใส” เพราะจิตเดิมแท้นี้ไม่รู้ตัวมันเอง ส่งออกมาเป็นความสว่างกระจ่าง แฉ่ง

“จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส” ความบริสุทธิ์ผุดผ่องนั้นไม่ใช่ความ ผ่องใส ความผ่องใส นั่นคือตัวพลังงาน ความบริสุทธิ์ไม่ใช่พลังงาน ความบริสุทธิ์บริสุทธิ์ผุดผ่อง ในนั้น ความบริสุทธิ์ผุดผ่องอันนั้นเป็นวิมุตติสุข สุขเต็มที่ในหัวใจดวงนั้น

นี่คือผลงานของใจดวงนั้นที่ว่า ไม่ใช่สัญญาความจำได้หมายรู้ มันเป็นเกร็ด เป็นเอกลักษณ์ เป็นความคิดของใจ เป็นความเห็นของใจดวงนั้นที่ทำผ่านเข้าไปเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป จนถึงกับ วิมุตติหลุดพ้น แล้วมันจะเอาสัญญามาจากไหน

การแสดงออกนี้มันต้องแสดงออกโดยสัญญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้สัญญา ใช้ชั้น ๕ อยู่ ๔๕ ปี เวลาเทศน์ เวลากล่าวคำสอนนี้มันก็ใช้สัญญานั้นแหละ มันต้องออกมาใช้ สัญญาเพราะ เพราะมนุษย์มีชั้น ๕ มีธาตุ ๔ และชั้น ๕ สัญญานี้ต้องเอามาสื่อกัน สื่อด้วยความ สมมุติก็ต้องสื่อกัน แต่มันวิมุตติตัวนั้นมันเอามาสื่อไม่ได้ เพราะมันเป็นพลังงานบริสุทธิ์ที่ ละเอียดอ่อนอยู่ใน...(เทพสิ้นสุดเพียงเท่านี้)